

Komplikovaný zrod české matematické terminologie

Martina Bečvářová, FD ČVUT v Praze

Přednáška přiblíží zrod, vývoj a proměny moderní české matematické terminologie v první třetině 19. století v širším kontextu českého národního obrození a boje za jazykovou rovnoprávnost ve školách v Českém království. Připomenuty budou základní etapy našeho národního obrození, jejich role při budování obecného českého jazyka, odlišný vztah jednotlivých společenských vrstev k národnímu jazyku a obdivuhodné aktivity českých obrozenců.

Hlavní pozornost bude věnována komplikovanému budování české matematické terminologie. Budou uvedeny zásadní tendence tvorby moderní odborné terminologie (přímé navázání na českou humanistickou tradici a odmítání novotvarů i nového pravopisu, cílené navázání na humanistickou tradici doprovázené rozumnou úpravu pravopisu a tvorbou nové slovní zásoby podle předem stanovených jazykových principů a zásad, odmítání přejímání odborných termínů z klasických i moderních jazyků, absolutní purismus).

Objasněna bude nelehká, nedocenená a dnes často přehlížená práce uznávaných českých učenců, jazykovědců, učitelů, nižšího duchovenstva a vydavatelů knih, novin a časopisů při tvorbě matematických termínů (Josef Dobrovský, Josef Jungmann, Jan Nejedlý, Josef Liboslav Ziegler, Stanislav Vydra, Josef Vojtěch Sedláček, Josef František Smetana aj.).

Nabídnut bude pohled do prvních novodobých českých učebnic aritmetiky a geometrie (*Počátkové Aritmyky*, 1806, *Základové Měřictwj, čili Geometrye ...*, 1822), který načrtne složitý proces vedoucí po více než půl století ke vzniku moderní české matematické terminologie, který je spjat s mnohaletými aktivitami *Jednoty českých matematiků* (1862).

Opomenuta nebude ani neúspěšná dobová snaha o vytváření, přijetí a uznání jednotné terminologie, která je spojená s prací skupiny mladé inteligence kolem Josefa Jungmanna, resp. zajímavý Zieglerův návrh jednotné matematické terminologie (*Pokus zčesstěnj matematických názvů*, 1821).

